

Tájékoztató

Salgótarján Városi Gyámhivatal 2005. évi hatósági tevékenységéről.

- I. A Salgótarjáni Városi Gyámhivatal **működésének személyi és tárgyi feltételei** a korábbi évekhez képest lényegesen nem változtak.

A 2005-ben még 19 településre, közel 70.000 lakosra kiterjedő tevékenységet 5 ügyintéző (összetételére nézve 1 jogi és pedagógiai, 1 jogi, 2 pedagógiai és 1 pedagógiai és közgazdasági felsőfokú végzettségű) látta el. Az ügyintézők munkáját 1 ügykezelő (és az ő munkáját időszakosan kiegészítő közmunkás) segítette.

A gyámhivatali dolgozók mindegyike rendelkezik jogi végzettséggel vagy közigazgatási szakvizsgával. 2005-ben minden ügyintéző elvégezte a KET alkalmazásának bevezetését segítő felkészítő tanfolyamot.

Az év során 1 fő jogász távozott és helyette ugyancsak jogi végzettségű pályakezdő lépett be.

Továbbra is biztosított volt minden ügyintéző számára a külön iroda helyiség, amely elsősorban az ügyfelek számára fontos intim légkört biztosítja.

A technikai feltételek változatlanul rendelkezésre álltak, a számítógépek egy részén megtörtént a korszerűbb programok telepítése ill. az év végére a központi- (országos szinten) felújított gyámügyi program is rendelkezésre állt.

2005-ben a gyámhivatalunknál az ügyiratforgalom 10.421 db volt, amely az előző évihez képest 10,5 %-os növekedést mutat. A főszámok tekintetében ennél mérsékeltabb volt a növekedés (azaz az ügyek száma kevésbé nőtt), az alszámoknál nagyobb volt a növekedés, ami részben összefügg a KET hatályba lépésével ill. a gyámhatósági eljárási szabályok módosításával, az egyes eljárások bonyolultabbá válásával is.

A gyámhivatal 2005-ben 1844 határozatot hozott. Érdemi döntéseink ellen 13 esetben nyújtottak be fellebbezést. A II. fokú gyámhatóság 12 esetben helyben hagyta döntésünket, 1 esetben módosította. Saját hatáskörben csak elírás miatt kellett kijavítani a határozatokat néhány esetben.

Ügyészi jelzésre (ugyancsak elírás miatt) 1 esetben került sor, melyet az ügyintéző saját hatáskörben javított ki.

- II. **Az egyes ügytípusokra jellemző adatok 2005-ben az alábbiak szerint alakultak:**

1. Pénzbeli gyermekvédelmi ellátások:

Tartásdíj állam általi megelőlegezése iránt 55 új eljárás indult. Az előző évi 30 %-os növekedéshez képest ezen ügytípusnál kisebb mérséklődés mutatkozik, azonban a kevesebb ügyben több az érintett kiskorú, aki részére a szülő helyett az állam biztosította részben az anyagi ellátást. A 2004. évi 164 gyermekkel

szemben 179 részesült az év során ily módon támogatásban. A tárgyévben kifizetett összeg is nőtt, 9.7 millió Ft-ra.

Otthonteremtési támogatást 2005-ben 5 fiatal igényelt, a részükre adható összeg 3. 774 ezer Ft volt.

Mind az 5 volt átmeneti ill. tartós nevelt fiatal saját ingatlan vásárlásához vette igénybe a támogatást, kiegészítve ezzel saját (családi pótlékból és árvaellátásból képződött) megtakarított vagyonát.

A gyermekvédelmi gondoskodásból évente nagykorúság elérése miatt kikerülő fiatalokhoz képest a benyújtott igények száma továbbra is kevésnek tekinthető, különösen annak figyelembe vételével, hogy a volt gondozottak jelentős része elérve a 24 ill. 25 éves kort (ameddig igényelhetik e támogatást) végleg kiesik e támogatási rendszerből.

Az okok vizsgálatát a szakszolgálattal, a Megyei Gyermekvédelmi Központtal együtt kell elvégeznünk. Annak eredményeként el kell érni, hogy a gyermekvédelmi gondoskodásból kikerülő fiatalok esetében a biztonságosabb önálló élet megkezdését az objektív körülmények (lakáshoz jutás, lakás megfelelő felszerelése) az indokoltnál jobban ne nehezítsék, hiszen a megfelelő családi háttér nélküli fiataloknak számtalan szubjektív problémával ezen túl is meg kell küzdeniük.

2. Gyermekek kiemelése a vér szerinti családból:

Gyámhivatalunk 2005-ben **52 ideiglenesen elhelyezett** kiskorú ügyét vizsgálta felül. A növekedés az előző évhez képest nem számottevő. Az 52 esetből a települési jegyzők emelték ki a gyermeket 42 esetben, a gyámhivatal 6, a rendőrség 4 esetben.

A felülvizsgálat eredményeként **14 gyermek visszakerülhetett** szüleihez (vagy az őt korábban is nevelő szülőhöz), ez 21 %. **Külön élő szülőhöz** mehetett 1 gyermek, más **rokonhoz 9**. Az **intézményes neveltetés** elrendelése 28 gyermek számára vált elkerülhetetlenné.

A 30 ill. 60 napon belüli hazakerülés eseteinek viszonylag magas száma ismét arra figyelmeztet, hogy színvonalasabb alapellátással megelőzhető lett volna az intézményes neveltetés igénybe vétele, még ha erre csak rövid ideig került is sor.

A szülők körülményeinek átmeneti nehézsége miatt 11 kiskorú került **családba fogadás** keretében a szülők által megnevezett személyek családjába, gyámság alá. Tapasztalataink szerint az átmeneti nehézségek részben a szülők életviteli problémáiból adódnak és több évre elhúzódnak. Sajnos az esetek egy részében a szülő tartási és kapcsolattartási kötelezettségének elmulasztása miatt a családba fogadás az éves felülvizsgálat során nem tartható fenn, peres eljárásban történő gyermekelhelyezéshez vezet.

A **gyermekvédelmi gondoskodásban** nevelkedő kiskorúak száma 2005. dec.31-én 103 fő volt. Ebből átmeneti nevelt 85, tartós nevelt 18 gyermek volt. Az előző évek csökkenő tendenciája megállt, kevéssel a 100 fő fölött stabilizálódott az utóbbi években az intézményes neveltetésben élő gyermekek száma gyámhivatalunk területén.

A nevelésben lévő gyermekek közel 40 %-a nevelőszülőknél nevelkedik, ez kedvezőnek tekinthető.

A 18. életév betöltését követően 2005-ben 14 fiatal kérte az **utógondozói ellátást**, gyakorlatilag önként hosszabbítva meg saját intézményes neveltetését. 2 fiatal kérelmét a feltételek hiánya miatt el kellett utasítani. Az utógondozottak 1/3-a nevelőszülőnél, több mint 1/3-a utógondozó otthonban, ill. kevesebb mint 1/3-a gyermekotthonban, családi házban él tovább, rendszerint 24-25 éves koráig.

2005-ben kevesebb volt az intézményes nevelésbe bekerülők száma, mint az onnan kikerülők. Kedvezőnek mondható, hogy több esetben a saját család vált ismét alkalmassá a gyermek nevelésére.

A nevelésben lévő gyermekek mindegyikénél sor került az éves ill. 3 év alatti gyermekek esetében a félévenkénti felülvizsgálatra. Viszonylag sok esetben rendkívüli felülvizsgálatot kellett tartani – intézményváltás, hazakerülés, örökbe fogadás előkészítése céljából, ill. a gyermekvédelmi központnál végrehajtott munkaköri átszervezések miatt.

2005-ben 8 gyermek életkörülményeit sikerült **örökbeadással** tartósan rendezni. Közülük 5 volt tartós nevelt, 1 örökbeadhatóvá nyilvánított, 1 gyermek közvetlenül az örökbefogadók családjába lett elhelyezve a szülő lemondó nyilatkozata folytán ill. 1 esetben az új házastárs fogadta örökbe az általa már hosszabb ideje nevelt korábbi házasságból származó gyermeket.

2 óvodás korú gyermeket külföldre sikerült örökbe adni, miután belföldi örökbeadásuk nem valósulhatott meg.

Hagyományos (3. személynél történő elhelyezéssel) **gyámság alatt** - a 103 ún. „intézeti” gyermek mellett - 116 gyermek volt az év végi létszámadatok szerint. Jellemzően nagyszülők ill. a szülők testvérei, nagykorú testvérek vállalják el a gyermekek nevelését az arra alkalmatlan szülők helyett ill. a kiskorú szülők helyett.

Kedvezőtlen jelenség, hogy nő a kiskorú szülők száma, több esetben mindkét szülő 18 év alatti. (Egy esetben a más megyéből ideköltözött anya a gyermeke születésekor még nem töltötte be a 14. életévét.)

Gondot okoz, hogy a védőnői hálózat az esetek egy részében nem tájékoztatja időben a gyermekjóléti szolgálatot a várandós kiskorúról, ezért a gyámrendelésre csak késve kerülhet sor. Emiatt több esetben kellett élnünk jelzéssel az ÁNTSZ védőnői szolgálata felé.

3. Egyéb kiskorúakkal kapcsolatos hatósági tevékenység:

A gyámhatóság előtt az elmúlt évben 46 szülőpár kötött **egyezséget gyermekek** /gyermekeik egymás közötti **elhelyezése** tárgyában.

Tapasztalataink szerint erre jellemzően a kiemelt családi pótlék a gyermekvédelmi támogatás igénylése miatt került sor – az eljáró szervek, hatóságok ösztönzése ill. kötelezése alapján.

Kapcsolattartás szabályozása ill. végrehajtása tárgyában közel 200 esetben járt el a gyámhatóság. Ebből családban nevelkedő gyermekeket érintett az eljárás 12 esetben, bírság kiszabására 3 esetben került sor. 2 ügy megoldásához pszichológus szakértő igénybevétele vált szükségessé.

A gyermekjóléti szolgálat ill. szolgáltatást végzők közreműködése néhány esetben hatékonyan segítette a kapcsolattartás rendezését.

A többi esetben az intézményes neveltetésben ill. 3. személynél elhelyezett kiskorúak esetében vált szükségessé a kapcsolattartás szabályozása.

Kiskorúak házasságkötését 15 főnek, azaz változatlanul csekély számban engedélyezte a gyámhivatal, az ez iránt benyújtott kérelem elutasítására nem került sor. Ez az adat önmagában kedvezőnek is tűnhetne azonban más ügyek kapcsán tapasztalható az a negatív tendencia, hogy jelentős az élettársi kapcsolatban, rövidebb- hosszabb ideig tartó partnerkapcsolatban élő kiskorú. E kapcsolatok jelentős része megalapozatlan gyermekvállalással végződik. Az esetek egy részében - tapasztalataink szerint - a gyermekvállalást az alanyi jogon járó gyes igénylés lehetősége motiválja – jövedelemszerzésként, megélhetési forrásként kezelik a családokban. Az ilyen körülmények közé születő gyermekek sorsa negatívan determinált. A felelős gyermekvállalás, a nem kívánatos tendenciák visszaszorítása érdekében a gyermekintézmények, a védőnői hálózat, a gyermekjóléti szolgálat fokozott feladatvállalása, felvilágosító munkája szükséges véleményünk szerint.

Családi jogállás rendezése céljából (apaság megállapítása) 46 esetben indult eljárás gyámhivatalunknál, ez az előző évvel csaknem azonos szám. Kedvezőtlen, hogy ezen belül csökkent az önkéntes apai elismerések száma, aránya 63 %. Az esetek 13 %-ában képzelt személy lett apaként megállapítva, 21 %-ában az apaság megállapítása peres úton lesz elérhető. Ez utóbbi esetekben a gyermek neveltetésének anyagi feltételei is kedvezőtlenül alakulhatnak több tekintetben.

Szülői felügyeleti jog megszüntetése iránt 5 szülőt érintően indított hivatalunk peres eljárást, ezzel a gyermekek örökbeadhatóságát biztosítva.

2005-ben 2 esetben indított büntető eljárást hivatalunk kiskorú veszélyeztetése miatt.

1 esetben került sor **a szülő vagyonkezelői jogának korlátozására** – számadási kötelezettség előírására a gyermekek után kapott ellátás (családi pótlék) tekintetében.

2005-ben 2 gyermekét egyedül nevelő szülő élt a **gyámnevezés** jogával arra az esetre, ha vele olyan esemény fordulna elő, melynek következtében nem tudná ellátni gyermeke szülői felügyeletét.

Ez az intézmény törekvéseinek ellenére még nem vált „népszerűvé”, holott erre gyakorlati szükség van (balesetek miatti árvasság, ún. hirtelen elhalálozás, stb... miatt). Különösen egyedülálló szülők esetében, tartanánk szükségesnek e lehetőség figyelembe vételét.

4. Gondnoksági, gondnoksággal összefüggő ügyek:

A Salgótarján Városi Gyámhivatal illetékességi területén, a 2005. december. 31-i adatok szerint, 196 felnőtt állt gondnokság alatt, értelmi sérültség vagy más pszichés megbetegedés, az esetek jelentős részében alkoholizmus következtében kialakult leépültség miatt. Nagyobb részük (105 fő) áll kizáró gondnokság alatt, korlátozó gondnokság alatt 89 fő, 2 fő részére már a gondnokság alá helyezési eljárás során rendelt gondnokot (ideiglenes ill. zárgondnokot) a bíróság.

A gondnokoltak túlnyomó többsége számára van lehetőség családi környezetből gondnok kirendelésére. 50 személy részére azonban hivatásos gondnok kirendelése vált szükségessé. E feladatot 3 személy látja el gyámhivatalunknál, hasonlóan a korábbi évekhez. A hivatásos gondnokok munkájának anyagi elismerése megfelelő.

2005-ben 32 új gondnoksági ügy indult gyámhivatalunknál. Felülvizsgálati eljárásban 20 gondnokolt személy státusza került ismételtén a bíróság elé.

Negatív jelenséggént értékelhető, hogy több esetben igen magas életkorú (80 éven felüli) személyek esetében kezdeményezik a hozzátartozók az eljárást – többnyire különösebb cél ill. ok nélkül, s mire az eljárás befejeződne az eljárás alá vont személy élete is véget ér.

Továbbra is jellemző, hogy a közvetlen hozzátartozók nem szívesen indítanak gondnokság alá helyezési eljárást a bíróságon, bár erre van lehetőség és erre ők képesek is lennének. Ezáltal az eljárási idő lényegesen lerövidülhetne. Különösen azokban az esetekben törekszünk a hozzátartozókat perindításra ösztönözni, amikor szociális intézményben való elhelyezés miatt sürgősen indokolt a gondnokság alá helyezés. Ez további 14 új gondnok kirendelését eredményezte 2005-ben.

5. A kiskorúak és gondnokoltak vagyoni ügyei:

A gyámhivatal nyilvántartása szerint 686 kiskorú és gondnokolt rendelkezik pénz vagy ingatlan vagyonnal. A **pénzvagyon** jellemzően gyámhatósági betétben ill. gyámhatósági folyószámlán van elhelyezve.

A gyámügyi betétállomány az év végén közel 170 millió Ft volt, az egy évvel ezelőttnél 40 millióval több.

Még 2005-ben is csak 4 kiskorú és 1 gondnokolt esetében gondoskodott a törvényes képviselő a pénzvagyon értékpapírba fektetésével a vagyon jobb értékmegőrzéséről.

Sajnos a gyámügyi betét kamata az utóbbi években igen alacsony, a különböző pénzügyintézeteknél kis mértékben eltérő nagyságú 3,25 és 4,6 % közötti. Az értékpapír hozama kevéssel jobb, - 6 - 7 %-os. Kedvezően ítéljük meg, hogy a gyámügyi betétek kezelésére több pénzügyintézet is alkalmassá vált az utóbbi években

- az OTP mellett a Budapest Bank és az ERSTE Bank, ezáltal az OTP hegemón helyzete változhat. Az ügyfelek túlnyomó többsége azonban jelenleg még az OTP-t választja vagyonkezelő bankként, a pénzügyintézetek között nem alakult ki igazi versenyhelyzet, holott a gyámügyi betét összege jelentős, ez ösztönző lehetne.

2005-ben is jelentős ügyszámot eredményezett a betétbe való elhelyezés ill. abból történő kifizetés és az ehhez kapcsolódó eseti számadás.

Ingtalan vagyonnal kapcsolatban 49 eljárás indult, ebből 2 esetben hozott elutasító döntést gyámhivatalunk. Azonban jelentős ügyfélforgalmat eredményezett az ilyen irányú érdeklődés.

Tapasztalataink szerint a szülők egy része indokolatlanul és fedezet nélkül szeretné jelzálogjoggal terhelni a kiskorúak tulajdonában lévő ingatlant. Az esetek többségében belátják, hogy céljaikat inkább takarékossgal mint jelentős eladósodással kell elérni.

A gyámok és gondnokok közül **éves számadás** benyújtására több mint 200 fő kötelezett, jelentésadásra minden gyám és gondnok. A számadási fegyelem a gondnokok körében nagyobb. A gyámok egy része csak felhívásra (néhány esetben többszöri felhívásra) tett eleget számadási ill. jelentési kötelezettségének. A bizonylatok beszerzése és megőrzése is hagy még náluk kívánni valót. Emiatt a helyszíni ellenőrzések lefolytatása növeli a gyámhatósági feladatokat. Kedvező azonban, hogy 2005-ben csak 1 személy ellen kellett számadási pert indítanunk.

A számadások előkészítése során a gyámok és a gondnokok igénylik az ügyintézők, esetenként a gyermekjóléti szolgálatok segítségét.

III. A gyámhivatal kapcsolatrendszer:

Lényegében a korábbi gyakorlatnak megfelelően alakult. Megítélésünk szerint ill. a visszajelzések szerint is korrektek a kapcsolataink, az ügyek gyorsabb és megalapozottabb intézését segítik elő. A személyes eljárás mellett a korszerűbb technikát is igyekszik hivatalunk felhasználni (fax, e-mail, mobil telefon) – ezáltal is rövidíteni az ügyintézési határidőt ill. csökkenteni az eljárási költségeket.

Salgótarján 2006. május 5.

Dr. Schmidt Andrea
gyámhivatal vezető